

Αντίθετα, στο πλαίσιο προσφυγής πλήρους δικαιοδοσίας είναι παραδεκτό το αίτημα του υπαλλήλου με το οποίο ζητείται να υποχρεωθεί η διοίκηση να επανεξετάσει καταρχήν την υπηρεσιακή του κατάσταση, εφόσον ένα τέτοιο μέτρο, χωρίς να επηρεάζει το περιθώριο εκτιμήσεως που πρέπει να

διαθέτει η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, είναι ικανό να έχει ως αποτέλεσμα, ανάλογα με την περίπτωση, την προσήκουσα αποκατάσταση της βλάβης την οποία ο ενδιαφερόμενος ισχυρίζεται ότι υπέστη εξαιτίας της καθυστέρησης στη σύνταξη της εκθέσεως βαθμολογίας του.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 8ης Νοεμβρίου 1990 *

Στην υπόθεση T-73/89,

Giovanni Barbi, υπάλληλος επιστημονικού κλάδου της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κάτοικος Varese (Ιταλία), εκπροσωπούμενος από τον Giuseppe Marchesini, δικηγόρο στο Corte di cassazione της Ιταλικής Δημοκρατίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Ernest Arendt, 4, avenue Marie-Thérèse,

προσφεύγων,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Sergio Fabro, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Guido Berardis, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

η οποία έχει ως αντικείμενο προσφυγή-αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση της υλικής ζημίας και της ηθικής βλάβης που ισχυρίζεται ότι υπέστη ο προσφεύγων-ανάγων,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους H. Kirschner, πρόεδρο, C. P. Briët και J. Biancarelli, δικαστές,

γραμματέας: B. Pastor, υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 20ής Ιουνίου 1990, εκδίδει την παρούσα

Απόφαση

Ιστορικό της προσφυγής-αγωγής

- 1 Ο προσφεύγων-ενάγων, πτυχιούχος βιομηχανικής χημείας του πανεπιστημίου του Τορίνο, προσελήφθη στην υπηρεσία της Επιτροπής το 1961 στο Κοινό Κέντρο Ερευνών (στο εξής: Κέντρο) της Ispra. Σήμερα είναι υπάλληλος βαθμού Α 5 επιστημονικού κλάδου της Επιτροπής. Από δεκατέσσερα και πλέον έτη βρίσκεται στο τελευταίο κλιμάκιο του βαθμού αυτού.
- 2 Η έκθεση βαθμολογίας του για την περίοδο 1983-1985 δεν συντάχθηκε κατά την ταχθείσα ημερομηνία, δηλαδή εν προκειμένω στις 30 Νοεμβρίου 1985. Στις 26 Μαρτίου 1987 ο προσφεύγων-ενάγων απηύθυνε ένα υπόμνημα στον ιεραρχικώς προϊστάμενό του, επιστώντας την προσοχή του επί της καθυστερήσεως αυτής.
- 3 Στις 3 Μαρτίου 1988 ο προσφεύγων-ενάγων υπέβαλε αίτηση στην Επιτροπή, παραπονούμενος ότι η Επιτροπή δεν του είχε αναθέσει νέο ερευνητικό έργο μετά τη λήξη, στις 31 Δεκεμβρίου 1983, του πολυετούς ερευνητικού προγράμματος « Hydrogen production, energy storage and transportation », στο οποίο είχε αφιερώσει το 80 % του εργασιακού του χρόνου. Για πολλά έτη είχε περιέλθει σε κατάσταση σχεδόν πλήρους απομονώσεως, πράγμα το οποίο του είχε προκαλέσει « ένα αίσθημα ελλείψεως ικανοποίησεως, απογοητεύσεως και ψυχολογικό άλγος ». Η κατάσταση αυτή, καθώς και η μη σύνταξη εκθέσεως βαθμολογίας για την περίοδο 1983-1985, εμπόδισαν την εξέλιξη της σταδιοδρομίας του. Ο προσφεύγων-ενάγων ζήτησε « η εργασιακή δραστηριότητά του από 1ης Ιουλίου 1983 να εκτιμηθεί σύμφωνα με τον Κανονισμό Υπηρεσιακής Καταστάσεως... και, κατά συνέπεια, να επανεξεταστεί η εξέλιξη της σταδιοδρομίας του ».

- 4 Με σημείωμα της 3ης Μαΐου 1988, η Επιτροπή πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι διαβίβασε την αίτησή του στον γενικό διευθυντή επιστημών, έρευνας και αναπτύξεως του Κέντρου.
- 5 Στις 18 Μαΐου 1988, ο διευθυντής του Κέντρου συνέταξε την απάντηση στην αίτηση του προσφεύγοντος. Σημείωσε ότι ο προσφεύγων δεν δέχθηκε τη νέα εργασία που του είχε προτείνει ο προϊστάμενος του οικείου τμήματος, ούτε υπέβαλε άλλη πρόταση με δική του πρωτοβουλία. Όσον αφορά την εξέλιξη της σταδιοδρομίας του προσφεύγοντος, ο προϊστάμενος τμήματος τον πληροφόρησε ότι, προς το παρόν, στην υποψηφιότητά του για προαγωγή προς τον βαθμό A 4 δεν θα δοθεί προτεραιότητα. Λόγω διοικητικού σφάλματος, οφειλόμενο στην αναδιάρθρωση του Κέντρου και στην αναχώρηση του διευθυντή του, η απάντηση αυτή δεν απεστάλη στον προσφεύγοντα.
- 6 Στις 26 Σεπτεμβρίου 1988 ο προσφεύγων υπέβαλε στην Επιτροπή ένσταση κατά της αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκε η αίτησή του, επαναλαμβάνοντας όσα ανέφερε στην αίτησή του της 3ης Μαρτίου 1988.
- 7 Στις 16 Νοεμβρίου 1988 ο διευθυντής του Κέντρου υπέγραψε, ως βαθμολογητής, την έκθεση βαθμολογίας για την περίοδο 1985-1987. Ο προσφεύγων υπέγραψε την έκθεση αυτή στις 2 Δεκεμβρίου 1988.
- 8 Στις 30 Νοεμβρίου 1988 ο ίδιος διευθυντής υπέγραψε, την έκθεση βαθμολογίας για την περίοδο 1983-1985. Όπως δήλωσε ο εκπρόσωπός του κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο προσφεύγων αρνήθηκε να υπογράψει αυτή την έκθεση.
- 9 Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε αυτεπαγγέλτως ότι, όπως προκύπτει από τον ατομικό φάκελο του προσφεύγοντος, η ένστασή του απορρίφθηκε με απόφαση της Επιτροπής της 16ης Φεβρουαρίου 1989, η οποία του διαβιβάστηκε με έγγραφο του γενικού διευθυντή προσωπικού της 1ης Μαρτίου 1989. Η Επιτροπή, αναφερόμενη στην προαναφερθείσα (σημείο 5) από 18ης Μαΐου 1988 απάντηση του διευθυντή, διαπίστωσε καταρχάς ότι η ένσταση είχε υποβληθεί εκπροθέσμως. Προσέθεσε ότι παρ' όλ' αυτά αποφάσισε να απαντήσει. Επί του πρώτου σημείου της ενστάσεως — το αίτημα εκτιμήσεως των δραστηριοτήτων του προσφεύγοντος-ενάγοντος —, σημείωνε ότι η ένσταση ήταν πλέον άνευ αντικειμένου, δεδομένου ότι οι εκθέσεις βαθμολογίας για τις

περιόδους 1983-1985 και 1985-1987 είχαν εν τω μεταξύ συνταχθεί. Όσον αφορά το δεύτερο σημείο της ενστάσεως, η Επιτροπή ανέφερε ότι είχε αποφασίσει να μην το αντιμετωπίσει ευνοϊκά.

Η εξέλιξη της διαδικασίας

- 10 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο Barbi άσκησε την παρούσα προσφυγή κατά της Επιτροπής, καταθέτοντας το δικόγραφο στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 13 Μαρτίου 1989.
- 11 Ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να κρίνει ότι η Επιτροπή, συντάσσοντας και κοινοποιώντας στον προσφεύγοντα με τρία τουλάχιστον έτη καθυστέρηση την έκθεση βαθμολογίας για την περίοδο από 1ης Ιουλίου 1983 μέχρι 30ής Ιουνίου 1985, παρέβη το άρθρο 43 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των Υπαλλήλων και το άρθρο 6 των γενικών διατάξεων εκτελέσεως του άρθρου αυτού, καθώς και ότι παραβίασε τις αρχές της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της χρηστής διοικήσεως·
 - να κρίνει ότι η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να επανεξετάσει την υπηρεσιακή κατάσταση του προσφεύγοντος, όσον αφορά το δικαίωμα βαθμολογικής προαγωγής του και το δικαίωμά του να του ανατεθεί αρμόζουσα επαγγελματική απασχόληση, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων εκτίμησεως που προέκυψαν με καθυστέρηση·
 - να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.
- 12 Με το υπόμνημα απαντήσεώς του ο προσφεύγων ζητεί επιπλέον από το Πρωτοδικείο:
- να κρίνει ότι η Επιτροπή παρέβη εν προκειμένω το άρθρο 43 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως και το άρθρο 6 των γενικών διατάξεων εκτελέσεως και, επομένως, το άρθρο 45 του εν λόγω κανονισμού·
 - να κρίνει ότι η Επιτροπή υποχρεούται, αφενός, να επανεξετάσει τη θέση του προσφεύγοντος όσον αφορά το δικαίωμα βαθμολογικής προαγωγής του και να του ανατεθεί αρμόζουσα επαγγελματική απασχόληση και, αφετέρου, να αποκαταστήσει κατ' ελευθέρω εκτίμηση την ηθική βλάβη που υπέστη.

- 13 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να απορρίψει τις αιτιάσεις κατά της Επιτροπής·
 - να αποφασίσει κατά νόμο επί των δικαστικών εξόδων.
- 14 Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη καθ' ολοκληρία ενώπιον του Δικαστηρίου, το οποίο, με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- 15 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Εντούτοις, έθεσε δύο ερωτήσεις στους διαδίκους όσον αφορά την κατοικία του προσφεύγοντος και την υπογραφή της εκθέσεως βαθμολογίας για την περίοδο 1983-1985.
- 16 Η προφορική διαδικασία διεξήχθη στις 20 Ιουνίου 1990. Ο εκπρόσωπος του προσφεύγοντος δήλωσε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι ο προσφεύγων δεν ζητεί χρηματική αποκατάσταση της ζημίας του. Ένα τέτοιο αίτημα « δεν συνάδει ούτε προς το ήθος ούτε εντάσσεται στις προθέσεις » του προσφεύγοντος. Ο προσφεύγων προσδίδει ιδιαίτερη σημασία στην εργασία του και ζητεί συγκεκριμένη αποκατάσταση με τη μορφή της επανεξετάσεως της υπηρεσιακής του καταστάσεως.
- 17 Τότε ο εκπρόσωπος της Επιτροπής προέβαλε ένσταση απαραδέκτου κατά του αιτήματος που αφορούσε την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που θα κρινόταν ελεύθερα από το Πρωτοδικείο. Δεδομένου ότι το εν λόγω αίτημα διατυπώθηκε για πρώτη φορά στο υπόμνημα απαντήσεως είναι, για τον λόγο αυτό, απαράδεκτο.
- 18 Αφού του ζητήθηκε από το Πρωτοδικείο να διευκρινίσει το περιεχόμενο των αιτημάτων του, ο εκπρόσωπος του προσφεύγοντος δήλωσε ότι « αποσύρει το αίτημα περί αποκαταστάσεως της ηθικής βλάβης, το οποίο διατυπώθηκε για πρώτη φορά στο υπόμνημα απαντήσεως ».

- 19 Ο Πρόεδρος κήρυξε περατωθείσα την προφορική διαδικασία μετά το πέρας της επ' ακροατηρίου συζήτησεως.

Επί του πρώτου αιτήματος της προσφυγής

Επί του παραδεκτού

- 20 Με το πρώτο αίτημα της προσφυγής ζητείται από το Πρωτοδικείο να κρίνει ότι η Επιτροπή παρέβη ορισμένες διατάξεις και παραβίασε και ορισμένες γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. Εντούτοις, εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να εξετάσει αυτεπαγγέλτως ορισμένα ζητήματα.
- 21 Καταρχάς πρέπει να σημειωθεί ότι τέτοια αιτήματα μπορούν να υποβληθούν στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως. Στο παρελθόν το Δικαστήριο είχε δεχθεί αιτήματα περί διαπιστώσεως πταίσματος της διοικήσεως (βλ. τη απόφαση της 12ης Ιουλίου 1973, Di Pillo κατά Επιτροπής, 10/72 και 47/72, Racc. 1973, σ. 763, 765, 772). Ομοίως το Δικαστήριο έχει κρίνει, με το διατακτικό της αποφάσεώς του της 8ης Ιουλίου 1965, Lühleisch κατά Επιτροπής της ΕΚΑΕ (68/63, Racc. 1965, σ. 727, 755), την ύπαρξη υπηρεσιακού πταίσματος του καθού κοινοτικού οργάνου.
- 22 Δεδομένου όμως ότι η προσφυγή έχει ως αντικείμενο διαφορά που ανέκυψε στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσεως μεταξύ του προσφεύγοντος και του καθού κοινοτικού οργάνου, πρέπει να εξεταστεί αν τηρήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 90 και 91 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των Υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: Κανονισμός Υπηρεσιακής Καταστάσεως) (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 22ας Οκτωβρίου 1975, Meyer-Burckhardt κατά Επιτροπής, 9/75, Racc. 1975, σ. 1171, 1181, και της 7ης Οκτωβρίου 1987, Schina κατά Επιτροπής, 401/85, Συλλογή 1987, σ. 3911, 3929).
- 23 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι ο προσφεύγων υπέβαλε στην Επιτροπή τον Μάρτιο του 1988 αίτηση βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 1, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως. Παραπονούμενος για το « αίσθημα ελλείψεως ικανοποιήσεως, απογοητεύσεως και (το) ψυχολογικό άλγος » που του προκάλεσε η απομόνωσή του και η μη σύνταξη εκθέσεως βαθμολογίας για την περίοδο 1983-1985, ζήτησε να συνταχθεί η εν λόγω έκθεση και να επανεξεταστεί η εξέλιξη της σταδιοδρομίας του.

- 24 Δεδομένου ότι το σχέδιο απαντήσεως που συνέταξε στις 18 Μαΐου 1988 ο διευθυντής του Κέντρου δεν απεστάλη στον προσφεύγοντα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η αίτησή του απορρίφθηκε σιωπηρώς τον Ιούλιο του 1988. Επομένως, η ένσταση της 26ης Σεπτεμβρίου 1988 υποβλήθηκε εντός της τρίμηνης προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 90, παράγραφος 2, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως.
- 25 Όσον αφορά την έκθεση βαθμολογίας, η Επιτροπή δέχθηκε την ένσταση προβαίνοντας στη σύνταξη της έκθεσης αυτής. Όσον αφορά τα άλλα σημεία της ενστάσεως, η Επιτροπή δεν ενήργησε εντός της τετράμηνης προθεσμίας του άρθρου 90, παράγραφος 2, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως. Συνεπώς απέρριψε σιωπηρώς την ένσταση στο μέτρο που ο προσφεύγων ζητούσε την επανεξέταση της εξέλιξεως της σταδιοδρομίας του. Επομένως, χωρίς να είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη η ρητή απόφαση περί απορρίψεως της ενστάσεως, η οποία εκδόθηκε μετά την εκπνοή της τετράμηνης προθεσμίας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προσφυγή ασκήθηκε εντός της προθεσμίας του άρθρου 91, παράγραφος 3, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως. Επομένως, ο πρώτος λόγος της προσφυγής είναι παραδεκτός.

Επί της ουσίας

- 26 Προς στήριξη της προσφυγής του ο προσφεύγων ισχυρίζεται, πρώτον, ότι παραβιάστηκε το άρθρο 43 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως και το άρθρο 6 των γενικών οδηγιών εκτελέσεως του άρθρου 43 του εν λόγω κανονισμού, τις οποίες θέσπισε η Επιτροπή. Η τριετής καθυστέρηση συντάξεως της εκθέσεως βαθμολογίας του αποτελεί, κατά τον προσφεύγοντα, παράβαση των υποχρεωτικών κανόνων που καθορίζονται σ' αυτές τις διατάξεις. Κατά την άποψή του, καμία διάταξη δεν επιτρέπει παρεκκλίσεις από το καθοριζόμενο στους κανόνες αυτούς σύστημα εκθέσεων βαθμολογίας. Η εν λόγω καθυστέρηση δεν δικαιολογείται από τις ιδιαίτερες περιστάσεις, δεδομένου ότι οι ιεραρχικώς προϊστάμενοί του είχαν παραμείνει οι ίδιοι από πολλών ετών.
- 27 Δεύτερον, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι παραβιάστηκαν οι αρχές της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της χρηστής διοικήσεως. Η τριετής καθυστέρηση που προβάλλει αποτέλεσε διάκριση σε βάρος του έναντι της πλειονότητας των υπαλλήλων, ως προς τους οποίους ναι μεν είχε καθυστερήσει επίσης η σύνταξη των εκθέσεων βαθμολογίας — συνήθεις αλλά επίσης ασυγχώρητες καθυστερήσεις — πλην όμως αυτές είχαν περιοριστεί το πολύ σε ένα περίπου έτος.

- 28 Τρίτον, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι παραβιάστηκε το άρθρο 45 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως και οι διαδικαστικοί κανόνες περί προαγωγών εντός μιας και της αυτής σταδιοδρομίας. Η έκθεση βαθμολογίας, η οποία θα ήταν σαφώς θετική γι' αυτόν, δεν μπόρεσε να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο των διαδικασιών προαγωγών για τα έτη 1986, 1987 και 1988. Η περίπτωση του πιθανότατα αγνοήθηκε ή, ακόμη, εξετάστηκε χωρίς να υπάρχει ένα θεμελιώδες στοιχείο εκτιμήσεως. Δεδομένου ότι το επισημονικό του έργο ήταν εξαιρετικό σε σχέση με το του μέσου επιστήμονα υπαλλήλου του Κέντρου, ο προσφεύγων θεωρεί ότι θα έπρεπε να βρεθεί σε πολύ καλή θέση μετά από μία νομότυπη συγκριτική εξέταση των προσόντων των υποψηφίων. Η εκτίμηση των προσόντων κάθε υποψηφίου δεν έπρεπε να βασίζεται, όπως διατείνεται η Επιτροπή, σε άλλα στοιχεία, όπως η άμεση γνώση που έχουν οι ιεραρχικώς προϊστάμενοι περί των υφισταμένων τους. Αυτός ο τρόπος εκτιμήσεως έχει ως αποτέλεσμα το ότι λαμβάνονται υπόψη στοιχεία εκτιμήσεως που είναι υποκειμενικά και ανεξέλεγκτα, πράγμα το οποίο δεν είναι σύμφωνο προς τη συγκριτική εξέταση των προσόντων που προβλέπει ο κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως. Επιπλέον, οι ιεραρχικώς προϊστάμενοι του προσφεύγοντος δεν έδειξαν κανένα ενδιαφέρον για την εργασία του. Ουδέποτε συζήτησαν μαζί του επ' αυτής. Για τον λόγο αυτό, δεν ήταν σε θέση να εξετάσουν την υποψηφιότητά του ενσυνείδητα και με πλήρη γνώση του στο πλαίσιο των προαγωγών που αφορούσαν τα έτη 1986, 1987 και 1988.
- 29 Η Επιτροπή επισύναψε στο υπόμνημα αντικρούσεως το κείμενο του σημειώματος που είχε συντάξει στις 18 Μαΐου 1988 ο διευθυντής του Κέντρου προς απάντηση στην αίτηση που είχε υποβάλει ο προσφεύγων· ο τελευταίος αμφισβήτησε το περιεχόμενο του εν λόγω σημειώματος με το υπόμνημα απαντήσεώς του. Αντίθετα προς τους ισχυρισμούς του διευθυντή, δεν είχε αρνηθεί να συντάξει μελέτη περί των ηλεκτροχημικών ανιχνευτών. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται επιπλέον ότι, αντίθετα προς τα διαλαμβανόμενα στο σημείωμα της 18ης Μαΐου 1988, είχε προτείνει στους πρώην ιεραρχικώς προϊσταμένους του δύο νέες εργασίες, οι οποίες μπορούσαν να του ανατεθούν μετά το πέρας του πολυετούς προγράμματος.
- 30 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η σύνταξη της εκθέσεως βαθμολογίας τρία έτη μετά την τασσομένη προθεσμία συνιστά πταίσμα της Επιτροπής. Επικαλείται συναφώς τη νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία ο υπάλληλος « υφίσταται ηθική βλάβη λόγω του γεγονότος ότι ο ατομικός του φάκελος είναι παράτυπος και μη πλήρης » (απόφαση της 17ης Ιουλίου 1977, Geist κατά Επιτροπής, 61/76, Racc. 1977, σ. 1419, 1435).

- 31 Αφού έλαβε γνώση των διευκρινίσεων που παρέσχε ο προσφεύγων με το υπόμνημα απαντήσεώς του, η Επιτροπή δεν επέμενε στον ισχυρισμό της σχετικά με την άρνηση του προσφεύγοντος να αποδεχθεί νέα εργασία. Η καθυστέρηση της συντάξεως εκθέσεως βαθμολογίας οφείλεται, κατά την Επιτροπή, σε δύο ειδών περιστάσεις. Πρώτον, από το έτος 1985, το τμήμα στο οποίο εργαζόταν ο προσφεύγων έμεινε χωρίς διευθυντή. Του τμήματος αυτού προϊστάτο ο πρώην διευθυντής του, ο οποίος έγινε διευθυντής του Κέντρου της Ispra. Δεύτερον, το Κέντρο αναδιαρθρώθηκε το 1987. Κατά τη διάρκεια τέτοιων περιόδων οι ιεραρχικά υπεύθυνοι « δεν μπορούν να λάβουν έγκαιρα όλες τις απαραίτητες αποφάσεις ». Ο προσφεύγων δεν είναι ο μόνος υπάλληλος που βρέθηκε στη θέση αυτή· « το ίδιο συνέβη και για τους περισσότερους από τους συναδέλφους του ».
- 32 Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι η εν λόγω καθυστέρηση προκάλεσε βλάβη στον προσφεύγοντα, εμποδίζοντας την εξέλιξη της σταδιοδρομίας του. Επ' αυτού πρέπει να γίνει διάκριση, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, μεταξύ δύο διαδικασιών προαγωγής. Στο πλαίσιο του άρθρου 29 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως, η Επιτροπή στην οποία ανατίθεται το έργο της επιλογής ενός περιορισμένου αριθμού υποψηφίων για μία κενή θέση, είναι απαραίτητο να λαμβάνει υπόψη την έκθεση βαθμολογίας. Αντίθετα, στο πλαίσιο του άρθρου 45 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως, το γεγονός και μόνο της μη συντάξεως εκθέσεως βαθμολογίας ουδέποτε είχε ως αποτέλεσμα, κατά την Επιτροπή, την ακύρωση της αποφάσεως που ελήφθη μετά το πέρας της διαδικασίας. Η απόφαση περί προαγωγής ενός υπαλλήλου λαμβάνεται από τους ιεραρχικά ανωτέρους του και, επομένως, μπορεί να στηρίζεται στη γνώση που έχουν εκείνοι περί των προσόντων του ενδιαφερομένου. Επομένως, η έκθεση βαθμολογίας δεν είναι απαραίτητη κατά τη διάρκεια των διαφόρων φάσεων της διαδικασίας. Εν προκειμένω, ο διευθυντής της υπηρεσίας στην οποία υπαγόταν ο προσφεύγων ήταν πρόεδρος της επιτροπής στην οποία είχε ανατεθεί να συντάξει τον πρώτο πίνακα προαγωγίμων. Ο προϊστάμενος του τμήματος του προσφεύγοντος ήταν επίσης μέλος της επιτροπής αυτής. Η Επιτροπή, η οποία συμπεραίνει από τις παρατηρήσεις αυτές ότι η έλλειψη εκθέσεως βαθμολογίας δεν είχε αποφασιστική σημασία δυνάμενη να θίξει το κύρος των διαδικασιών προαγωγής, προσθέτει ότι ο προσφεύγων δεν προτάθηκε για προαγωγή, το 1989, ούτε από τους νέους ιεραρχικά ανωτέρους του που είχαν στη διάθεσή τους την έκθεση βαθμολογίας του.
- 33 Κατά την Επιτροπή, προς στήριξη της « απόψεως περί παραλειφθείσας προαγωγής », ο προσφεύγων θα έπρεπε να προσκομίσει αποδείξεις περί της υπάρξεως αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ, αφενός, του γεγονότος ότι δεν περιελήφθη στον πίνακα των προαγωγίμων υπαλλήλων για το έτος 1988 και, αφετέρου, της μη συντάξεως της εκθέσεως βαθμολογίας του. Θα έπρεπε να αποδείξει ότι οι διάφορες επιτροπές που ασχολήθηκαν με τις προαγωγές προς τον βαθμό A 4 το έτος αυτό, στο πλαίσιο του Κέντρου, δεν

είχαν στη διάθεσή τους ευνοϊκά στοιχεία εκτιμήσεως υπέρ του προσφεύγοντος τα οποία θα μπορούσαν να υπάρχουν στην έκθεση. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι ο προσφεύγων ουδέποτε προσφέρθηκε να προσκομίσει τις αποδείξεις αυτές.

- 34 Καταρχάς πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επίμαχη έκθεση βαθμολογίας δεν συντάχθηκε κατά την ταχθείσα ημερομηνία, ήτοι στις 30 Νοεμβρίου 1985. Ο βαθμολογητής διευθυντής την υπέγραψε μόλις στις 30 Νοεμβρίου 1988, δηλαδή με καθυστέρηση τριών ετών.
- 35 Τέτοια καθυστέρηση είναι ασυμβίβαστη προς την αρχή της χρηστής διοικήσεως (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Φεβρουαρίου 1986, Castille κατά Επιτροπής, 173/82, 157/83 και 186/84, Συλλογή 1986, σ. 497, 526). Η μη τήρηση της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 6 των γενικών διατάξεων εκτελέσεως του άρθρου 43 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως για τη σύνταξη εκθέσεων βαθμολογίας του προσωπικού δεν δικαιολογείται ούτε από το γεγονός ότι δεν υπήρχε διευθυντής, ούτε από την αναδιάρθρωση της υπηρεσίας. Επομένως, χωρίς να είναι αναγκαίο ούτε να εξακριβωθεί αν η Επιτροπή παραβίασε επίσης τις επικαλούμενες από τον προσφεύγοντα γενικές αρχές του δικαίου, ούτε να εξεταστεί το βάσιμο των, ασαφών εξάλλου, αιτιάσεων που ο προσφεύγων διατυπώνει κατά των ιεραρχικώς ανωτέρων του, διαπιστώνεται η τέλεση υπηρεσιακού παραπτώματος από την Επιτροπή.
- 36 Ο προσφεύγων ζήτησε ρητώς από το Πρωτοδικείο να γίνει μνεία στο διατακτικό της παρούσας απόφασης ότι η Επιτροπή παραβίασε ορισμένους κανόνες του δικαίου. Εντούτοις, δεν είναι αναγκαίο να περιληφθεί η ύπαρξη αυτού του πταίσματος στο διατακτικό της παρούσας απόφασης, καθόσον δεν πρόκειται για ανεξάρτητο και αυτοτελές στοιχείο του δευτέρου αιτήματος της προσφυγής.

Επί του δευτέρου αιτήματος της προσφυγής

Επί του παραδεκτού

- 37 Το δεύτερο αίτημα της προσφυγής αναφέρεται στην επανεξέταση της υπηρεσιακής καταστάσεως του προσφεύγοντος και στη ζημία την οποία διατείνεται ότι υπέστη. Η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε το παραδεκτό αυτού του αιτήματος της προσφυγής. Πάντως, το Πρωτοδικείο οφείλει, και στο πλαίσιο του αιτήματος αυτού, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως ορισμένες πλευρές του παραδεκτού.

38 Στο πλαίσιο της προσφυγής ακυρώσεως ο κοινοτικός δικαστής δεν μπορεί, χωρίς να σφετεριστεί τις εξουσίες της διοικητικής αρχής, να υποχρεώσει κοινοτικό όργανο να λάβει μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση μιας αποφάσεως με την οποία ακυρώθηκε μία απόφαση (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Ιουνίου 1983, Verzyck κατά Επιτροπής, 225/82, Συλλογή 1983, σ. 1991, 2005). Εντούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, πρόκειται για προσφυγή πλήρους δικαιοδοσίας. Η αιτούμενη από τον προσφεύγοντα επανεξέταση είναι μέτρο ικανό να εξασφαλίσει ενδεχομένως την πρόσφορη αποκατάσταση της ζημίας που επικαλείται. Επιπλέον, ο προσφεύγων ζήτησε μόνο κατ' αρχήν την επανεξέταση της υπηρεσιακής του καταστάσεως, χωρίς να αναφέρει λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο ζητεί να γίνει αυτή. Επομένως, το περιθώριο εκτιμήσεως που πρέπει να διαθέτει η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή δεν επηρεάζεται εν προκειμένω με μια ενδεχόμενη καταδική του καθού κοινοτικού οργάνου σύμφωνη προς το αίτημα της προσφυγής. Συνεπώς, η φύση των ζητουμένων από τον προσφεύγοντα μέτρων δεν εμποδίζει το παραδεκτό αυτού του αιτήματος.

39 Από τις διαπιστώσεις που έγιναν στο πλαίσιο του πρώτου αιτήματος της προσφυγής προκύπτει ότι προηγήθηκε της ασκήσεως της παρούσας προσφυγής η προβλεπόμενη προς τούτο διοικητική διαδικασία σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως. Επομένως και το δεύτερο αίτημα της προσφυγής είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

40 Προς στήριξη του βασίμου αυτού του αιτήματος της προσφυγής, ο προσφεύγων πρέπει να αποδείξει ότι το υπηρεσιακό πταίσμα της Επιτροπής του προξένησε ζημία, για την αποκατάσταση της οποίας απαιτείται επανεξέταση της υπηρεσιακής του καταστάσεως. Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί καταρχάς αν ο προσφεύγων υπέστη τέτοια ζημία.

41 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο υπάλληλος ο οποίος έχει προσωπικό φάκελο παράτυπο και ελλιπή υφίσταται για τον λόγο αυτό ηθική βλάβη, οφειλόμενη στην κατάσταση αβεβαιότητας και ανησυχίας ως προς το επαγγελματικό μέλλον του στην οποία βρίσκεται (βλ. τις αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1977, Geist κατά Επιτροπής, 61/76, Racc. 1977, σ. 1419, 1435, και της 15ης Μαρτίου 1989, Bevan κατά Επιτροπής, 140/87, Συλλογή 1989, σ. 701).

42 Στην υπό κρίση περίπτωση, ο προσφεύγων περιήλθε, επί τρία έτη, σε μια τέτοια κατάσταση αβεβαιότητας και ανησυχίας, δεδομένου ότι η έκθεση βαθμολογίας του για την περίοδο 1983-1985 συντάχθηκε με ιδιαίτερα μεγάλη καθυστέρηση. Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το υπηρεσιακό πταίσμα της Επιτροπής του προκάλεσε ηθική βλάβη.

Εντούτοις αυτή η ηθική βλάβη δεν διήρκεσε μετά τη σύνταξη της εκθέσεως βαθμολογίας στις 30 Νοεμβρίου 1988. Επομένως, για την αποκατάσταση αυτής της ηθικής βλάβης δεν απαιτείται αποκλειστικά επανεξέταση της υπηρεσιακής καταστάσεως του προσφεύγοντος για το μέλλον, εφόσον μπορεί να λάβει τη μορφή χρηματικής αποζημιώσεως.

- 43 Εξ αυτού έπεται ότι, για να δικαιολογήσει το αίτημά του περί κατ' αρχήν επανεξετάσεως της υπηρεσιακής του καταστάσεως, ο προσφεύγων όφειλε να αποδείξει ότι το υπηρεσιακό πταίσμα της Επιτροπής του προκάλεσε βλάβη η οποία όχι μόνο είναι βέβαιη, αλλά και εξακολουθεί να υφίσταται.
- 44 Συναφώς ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η έλλειψη εκθέσεως βαθμολογίας εμπόδισε την προαγωγή του και τον στέρησε από τη δυνατότητα να του ανατεθούν νέες αρμοδιότητες, αντιστοιχούσες σε ανώτερη θέση, κατόπιν της φερόμενης ως παραλείψεως της διοικήσεως να τον προαγάγει.
- 45 Ωστόσο, ο προσφεύγων δεν κατόρθωσε να αποδείξει την ύπαρξη οποιουδήποτε αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της μη συντάξεως της επίμαχης εκθέσεως βαθμολογίας και των αποφάσεων σχετικά με τις προαγωγές για τα έτη 1986, 1987 και 1988. Οι γενικοί ισχυρισμοί του επ' αυτού είναι ανεπαρκείς. Η Επιτροπή παρατήρησε ορθώς ότι ο προσφεύγων όφειλε να προσκομίσει αποδείξεις — ειδικές και συγκεκριμένες — περί της υπάρξεως αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της μη εγγραφής του προσφεύγοντος στον πίνακα των πλέον άξιων προς προαγωγή υπαλλήλων για το οικονομικό έτος 1988 και της μη συντάξεως εκθέσεως βαθμολογίας για την περίοδο 1983-1985. Το ίδιο ισχύει επίσης για τα οικονομικά έτη 1986 και 1987.
- 46 Συνεπώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο προσφεύγων δεν απέδειξε ότι η μη σύνταξη εκθέσεως βαθμολογίας είχε επίπτωση επί των εν λόγω διαδικασιών προαγωγής. Επομένως, δεν αποδείχθηκε η ύπαρξη ζημίας ώστε να επιβάλλεται η επανεξέταση της υπηρεσιακής του καταστάσεως. Επομένως, το αίτημά του με το οποίο ζητεί την επανεξέταση αυτή πρέπει να απορριφθεί.
- 47 Εντούτοις, δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι ο προσφεύγων υπέστη ηθική βλάβη, πρέπει να εξεταστεί, αφενός, αν ζήτησε επικουρικά την αποκατάστασή της και, αφετέρου, τον τρόπο της αποκαταστάσεως αυτής.

- 48 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο προσφεύγων παραιτήθηκε του αιτήματός του να υποχρεωθεί η Επιτροπή να « αποκαταστήσει την ηθική βλάβη... την οποία θα εκτιμήσει ελεύθερα το Πρωτοδικείο », διότι προβλήθηκε για πρώτη φορά μόλις με το υπόμνημά του απαντήσεως. Όμως, αυτή η παραίτηση δεν αφορούσε παρά μόνο το αίτημα περί αποκαταστάσεως σε χρήμα. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν παραιτήθηκε του δικαιώματός του να ζητήσει να του επιδικαστεί ενδεχομένως συμβολικό ποσό, πράγμα που δεν αποτελεί αποκατάσταση σε χρήμα.
- 49 Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί το περιεχόμενο της ενστάσεως και της προσφυγής ώστε να εξακριβωθεί αν ο προσφεύγων ζήτησε επίσης τέτοια αποκατάσταση. Αν και ο προσφεύγων δεν διατύπωσε ρητό αίτημα συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, στην αρχικώς υποβληθείσα στην Επιτροπή αίτησή του και στην ένστασή του, ο προσφεύγων αναφέρεται σε κατάσταση « απογοητεύσεως και (σε) ψυχολογικό άλγος ». Στο δικόγραφο της προσφυγής διατύπωσε παράπονα για την απομόνωσή του και ζήτησε, γενικώς, την αποκατάσταση της ζημίας του. Το ρητό αίτημα του προσφεύγοντος — η επανεξέταση της υπηρεσιακής του καταστάσεως — δεν αναφέρεται ειδικά στην αποκατάσταση αυτής της ζημίας με την επιδίκαση ενός συμβολικού ποσού. Ωστόσο, παρά την ανυπαρξία ρητού αιτήματος επ' αυτού, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι τα προαναφερόμενα χωρία της προσφυγής πρέπει να ερμηνευθούν ως επικουρικό αίτημα για μια τέτοια αποκατάσταση (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1957, ALMA κατά Ανωτάτης Αρχής, 8/56, Racc. 1957, σ. 179, 191).
- 50 Λαμβανομένων υπόψη των προηγουμένων σκέψεων, συνάγεται ότι το υπηρεσιακό πταίσμα της Επιτροπής προκάλεσε ηθική βλάβη στον προσφεύγοντα. Αυτή η ηθική βλάβη δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποκαταστάθηκε πλήρως από μόνο το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε την ύπαρξή της με την παρούσα απόφαση. Επομένως, η Επιτροπή πρέπει να υποχρεωθεί να καταβάλει στον προσφεύγοντα συμβολική αποζημίωση ενός ECU προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστη.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 51 Διαπιστώνεται ότι ο προσφεύγων ηττήθηκε μερικώς. Εντούτοις, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η άσκηση της προσφυγής οφείλεται σε υπηρεσιακό πταίσμα του καθού κοινοτικού οργάνου. Υπό τις συνθήκες αυτές, σύμφωνα με το άρθρο 69 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, η Επιτροπή πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1972, Heinemann κατά Επιτροπής, 79/71, Racc. 1972, σ. 579, 591).

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Υποχρεώνει την Επιτροπή να καταβάλει στον προσφεύγοντα ποσό αντιστοιχούν σε 1 ECU προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστη.
- 2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.
- 3) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Kirschner

Briët

Biancarelli

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Νοεμβρίου 1990.

Ο γραμματέας

H. Jung

Ο πρόεδρος

C. P. Briët